

Meddelelser fra Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

(Dansk Plantepatologisk Selskab)

Nr.21

April 2004

ISSN 0900-5102

Indhold

Nye danske navne på sygdomme og patogener	1
Dansk Plantepatologisk Selskabs Botaniske Nomenklaturudvalg:	3
<i>Terminologi</i> : Værtplante vs. værtsplante	4

Nye danske navne på sygdomme og patogener

(uddybende bemærkninger, se nedenfor)

Dansk sygdomsnavn	Patogen	Værtplante
1. <i>Impatiens</i>-nekroseplet,	<i>Impatiens Necrotic Spot Virus</i>	<i>Impatiens</i>
2. Jordbærsortråd, Jordbærsortplet,	<i>Colletotrichum acutatum.</i>	Jordbær
3. Nordamerikansk hasselkræft	<i>Anisogramma anomala.</i>	Hassel
4a. Europæisk visneskimmel	<i>Phytophthora ramorum,</i> europæiske typer	<i>Rhododendron,</i> mm. (se nedenfor)
4b. Californisk visneskimmel	<i>Phytophthora ramorum,</i> ikke-europæiske typer	<i>Quercus</i> mm. (se nedenfor)

1.

I juni 2001 kom der en forespørgsel fra Christiane Scheel angående patogenet "Impatiens Necrotic Spot Virus", herunder om der findes et dansk navn på den sygdom, den fremkalder hos *Impatiens*.

Thorben Lundsgaard anbefalede – i overensstemmelse med andre lignende navne på sygdomme forårsaget af virus - følgende navn:

***Impatiens*-nekroseplet,**

idet opmærksomheden henledes på både bindestreg og anvendelsen af kursiv for første del af navnet. Thorben Lundsgaard henviser i øvrigt til navnelisten på <http://www.plbio.kvl.dk/~thluj3/sygdnavn.htm>

Nomenklaturudvalget har godkendt navnet.

2.

I efteråret 2001 henvendte konsulent Stig Feodor Nielsen sig med en forespørgsel: Et dansk navn på den sygdom, der fremkaldes af *Colletotrichum acutatum* på jordbær.

Nomenklaturudvalget havde tidligere – i 1991 – godkendt navnet "jordbærsortplet". Imidlertid havde sygdommen i længere tid blandt avlerne været benævnt "jordbærsortråd". Årsagen var, at symptomerne på frugterne (botanisk korrekt: opsvulmet blomsterbund med frugter) var udpræget råd-agtige, det vil sige med en symptomudvikling karakteriseret af indledningsvis dannelse af vanddrukne pletter, hurtigt forløbende til nedbrydning af hele frugten, der bliver sort, ofte ledsaget af blødråd (på grund af andre svampe?) og dannelse af laksefarvede *Colletotrichum*-sporer.

Sagen var lidt kompliceret, da et ikke-godkendt navn gradvist havde fået så stor udbredelse. Hertil kommer, at *Colletotrichum*-forårsagede sygdomme ofte knyttes til anthraknose-symptomet. Af denne årsag var "-sortplet" blevet anset for et passende navn, forrige gang sagen var til behandling i Nomenklaturudvalget. I øvrigt fandtes sygdommen ikke i Danmark på det tidspunkt. "Sortplet"- symptomer optræder også på bladene af jordbær, hvorimod frugterne ved angreb får symptomer, der ikke ligner anthraknose.

Nomenklaturudvalget forespurgte professor Skou om han kendte fortilfælde, og efter nogen overvejelse blev det besluttet at godkende to navne for sygdommen, retfærdiggjort ved at symptomer på frugter afviger betydeligt fra bladsymptomer. At acceptere to gyldige navne er ikke en ideel situation, og skal absolut betragtes som en undtagelse.

Navneudvalget godkendte således:

Jordbærsortråd foruden det tidligere vedtagne **Jordbærsortplet**, som navn for den sygdom, der på jordbær fremkaldes af *Colletotrichum acutatum*.

3. En forespørgsel fra Plantedirektoratet i 2003 drejede sig om dansk navn på den af *Anisogramma anomala* fremkaldte sygdom, på engelsk Eastern filbert blight, som angriber Hassel. John Hockenull har efter sygdomsbeskrivelsen foreslået, at den kaldes en kræft, og Ebbe Nordbo (Plantedirektoratet) har foreslået "hasselkræft". Symptomerne er kræft-agtige og

ligner ikke skudspidsvisnen, som ellers kendetegner "blights". Af denne grund foreslås som dansk navn:

Nordamerikansk hasselkræft, som navn på den sygdom, der på hassel fremkaldes af *Anisogramma anomala*.

Navnet er efterfølgende godkendt af Nomenklaturudvalget

4.

Phytophthora ramorum Werres, De Cock & Man in't Veld forårsager Sudden Oak Death i USA. Den optræder i Californien, der er svampens oprindelsesområde, samt i Oregon. Patogenet har et meget bredt værtregister, herunder mange arter af eg (*Quercus*), foruden andre vedplanter. I Europa er svampen fundet på *Rhododendron* og *Viburnum*. Den blev i Europa fundet første gang i Tyskland, og er senere konstateret i Storbritannien og Holland.

Angående valg af dansk navn til sygdommen må man tage hensyn til at der allerede findes navne for andre sygdomme på *Rhododendron*, hvor betegnelser, der refererer til bladpletter og visnesymptomer, indgår i navnet. Artsepitetet "ramorum" betyder "grenet", men anvendelse af denne term ("grenskimmel" el. lign.) ville være misvisende i et dansk navn. "Visnesyge" anvendes normalt om sygdomme, hvor ledningsvævet angribes og blokeres. I modsætning hertil opnår man med betegnelsen "visneskimmel" såvel en hentydning til symptomet som til svampens systematiske placering (*Oomycota*).

Der er tale om to typer af patogenet, begge er siden 2002 karantæneskadegørere. Det foreslås at give følgende navne:

Europæisk visneskimmel som navn for den sygdom, der fremkaldes af de europæiske typer af *Phytophthora ramorum*.

Californisk visneskimmel som navn for den sygdom, der fremkaldes af de ikke-europæiske typer af *Phytophthora ramorum*.

Disse navne har Nomenklaturudvalgets medlemmer accepteret.

Dansk Plantepatologisk Selskabs Botaniske Nomenklaturudvalg:

Fra 2004 består udvalget af følgende medlemmer:

Eigil de Neergaard (formand)
 Iben M. Thomsen
 John Hockenhull
 Flemming Rune
 Steen Lykke Nielsen

Terminologi: Værtplante vs. værtsplante

Fra tid til anden dukker der spørgsmål op, der angår udtryk, der anvendes hyppigt i det daglige, men hvor man en dag bliver opmærksom på en vis usikkerhed om, hvad der er ret og galt.

Et sådant ord er "værtplante", en fagterm, som vi benytter hele tiden. Mange synes, det burde hedde "værtsplante" (med "s"), og jeg skal derfor kort opridse baggrunden for, at jeg personligt hælder til den førstnævnte form.

Først det rent sproglige. Sættelse af to substantiver på dansk kan som hovedregel ske på tre måder: Uden et forbindende bogstav (eller "fugebogstav" som Sprognævnet kalder det nu om stunder), eller med et forbindende "s" eller "e". Dette spørgsmål er allerede behandlet af Paul Neergaard i "Meddelelser..." No. 1 (juni 1978). Der er ikke faste regler for, hvad der generelt er rigtigt og forkert. Dansk Sprognævn beskriver, hvilket for eksempel kan ses på hjemmesiden, nogle overordnede principper, som i visse tilfælde skal følges; ingen af disse er imidlertid af direkte relevans for det aktuelle problem.

Hvis man specifikt slår udtrykkene op i Retskrivningsordbogen finder man "værtplante" og "værtsplante" som begge værende legitime udtryk, og på samme måde "værtdyr" og "værtsdyr".

Begrundelse for at anvende den ene form frem for den anden skal altså søges andetsteds. For mig er det – under disse forudsætninger – afgørende, at E. Rostrup, for eksempel i "Plantepatologi", (1902) benytter formen "værtplante". Dette har formentlig også været bestemmende for, at vore lærere i faget på Landbohøjskolen benyttede denne form af ordet. Udtrykket er sprogligt korrekt og anvendelsen heraf hviler på en lang faglig tradition. Rostrup skriver også "værtskifte", ligeledes uden det forbindende "s". Hvad angår dette ord møder man kun sjældent uoverensstemmelser mellem kolleger.

Personligt kan man på en måde være ligeglad, da der jo aldrig er nogen risiko for misforståelser, hvad enten man siger det ene eller det andet. Men hvis der skal foretages et valg, vil jeg anbefale, at man – ikke mindst i officielle skrivelser – vælger den form, Rostrup brugte, altså "værtplante".

Eigil de Neergaard